

dette til Selvejendom imod fuldstændig Erstatning. Jeg betoner disse Ord „imod fuldstændig Erstatning“; thi det er nemlig deri, Princippet ligger. Det, som her hævdes af dette Folketingsudvalg, er altsaa, at naar Staten skal afhænde noget Fæstegods til Selvejendom, saa skal Staten ikke derfor have, hvad dette Fæstegods kunde være værd paa Markedet, men det bør overdrages til Fæstebønderne og deres Familier, deres Arvinger for en Erstatning. Staten skal ikke have en Købesum, men Staten skal have en Erstatning for den Del af Fæstegodset, der tilkommer Staten. Det er ganske parallelt med, hvad der vil tilkomme en Godsejer. Det erkendes altsaa her, at der er et Sameje, om jeg saa maa udtrykke mig, mellem Staten eller Godsejerne og Fæstebønderne, idet den Forpligtelse, som paahviler Bønderne til Gengæld for den Fæsteret, de have, er at svare visse Afgifter, og i sin Tid, da Hovetriet var, at udføre visse Arbejder. Men fordi de have disse Forpligtelser, kan ikke den, overfor hvem de have disse Forpligtelser, siges at være Ejer af Fæstegodset. Der hviler nemlig paa Bondejorden særlige Forpligtelser. For det første skal Fæstejorden — altsaa ogsaa Statens Fæstejord — tjene den talrigste Del af Landets Befolkning „til fornøden Subsistens“, staar her. Det vil sige, Fæstebondejorden har et bestemt Formaal, den er bestemt til et vist Brug, nemlig til at være Eksistensbasis for en Bondestand; der er lagt det Baand paa den, at den skulle Bønderne have til deres Underhold, og ingen anden skal kunne gøre Brug af den. Saaledes er det derfor forbudt at ødelægge Bøndergaarde for dermed at forøge Sædegaardernes Avling. Det staar i Chr. V. D. L. 5—10—48, som jeg skal tillade mig at citere, og det gælder selvfølgelig lige saavel Staten som Godsejerne. Der staar i Chr. V. D. L. 5—10—48: „Ingen Landsbyer, eller Bøndergaarde, maa ødelægges for at forbedre Sædegaarders Avling med“. Men dernæst er der i D. L. 3—13—1 og 4 truffet en særdeles vigtig Bestemmelse med Hensyn til Fæstejorden, idet der nemlig er truffet den Bestemmelse, at denne Jord skal gives i livsvarigt Brug. Der staar i 3—13—1: „Ingen skal udvisis af sin Gaard, som hand haver fæst af sin Husbond, saalænge hand holder den ved Hævd og Bygning, og den forbedrer, og lovligen gøder sin Jord i Marken, og giver sin Skyld i lovlig Tid, som er Smørskyld til St. Hans Dag Midsommer, Kornskyld til St. Mortens Dag og andre smaa. Bede, Giesteri og

Oldengield, og anden Rettighed, hver til sin tilbørlig Tid, og er sin Husbond og hans Fuldmægtig i hans Fraværelse hørig og lydlig, og ej laaner, lejer, eller fæster, fra sin Gaard Ager, Eng, eller noget af Gaardens Tilliggelse, eller tilstæder nogen anden at bruge noget af Gaardens Tilliggelse, og ej hugger i de Skove, der tiligger, i nogen Maade, uden sin Husbonds, eller hans visse Buds, Minde“.

Formanden: Jeg maa endnu en Gang gøre opmærksom paa, at det er ikke Fæstevæsenet i al Almindelighed, der ligger for og kan forhandles, men Samraadet om Salget af Øen Thorø samt om Afhændelse af Statens Fæstegods til Selveje i Tilfælde af Fæsteledighed. Det kan omtales, men Fæstevæsenet i al Almindelighed kan ikke omtales ved denne Lejlighed.

Zahle: I Gaar kunde det, i Dag kan det altsaa ikke, saa bliver jeg nødt til at standse.

Formanden: Det ærede Medlem skulde ikke komme med saa mange Udtalelser. Det ærede Medlem vil vanskelig maaske finde sig i at bøje sig for Formandens Afhørelse, det forstaar jeg nok.

Landbrugsministeren (Ole Hansen): Jeg vil kun gøre den korte Bemærkning i Anledning af det ærede Medlem for Ringsted (Zahles) Udtalelse, at hele det store Spørgsmaal, han berørte, har slet ikke været Genstand for Forhandling eller Drøftelse i Finansudvalget mellem vedkommende Udvalg og mig. Det, der har været Genstand for Drøftelse i Finansudvalget, er det, som der staar i Betænkningen, nemlig Salget af Øen Thorø og slet ikke det andet store Spørgsmaal, det ærede Medlem har fremdraget.

K. M. Klausen: Jeg vil gerne fremdrage en Udtalelse, der kom fra den højtærede Landbrugsminister. Han sagde om vort Forslag om Understøttelse til Hedydyrkere, at han i Finansudvalget ingen Sinde havde givet Tilslutning til vort Forslag. Det er det, jeg bestandig har påstaaet under denne Debat, at Landbrugsministeren ingen Tilslutning har givet til vort Forslag. Derfor vare vi fuldt berettigede til at stille dette Forslag, og det kunde ikke, som Ordføreren har sagt, kaldes et Brud paa gammel Praksis. Maa jeg af Rigsdagstidenden opløse, hvad den ærede Ordfører sagde om denne Sag; det